

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

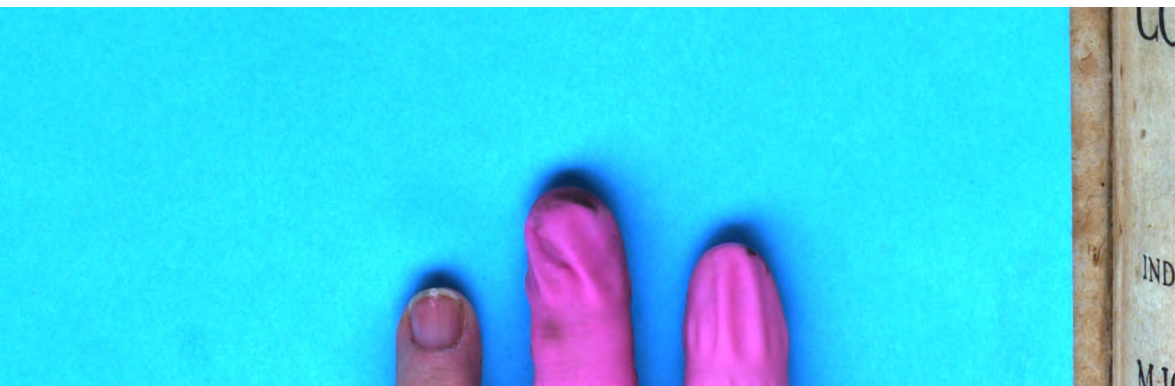
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

486.19.
DISPUTATIO. HISTORICO-PHILOLOGICA.
AUGUSTORUM.
AUGUSTARUMQVE.
CONSECRATIONEM.
EX. NUMMIS.

ILLUSTRATAM.

SISTENS.

QVAM.

INDULTU. AMPLISSIMÆ. FAC. PHILOS.

D. XXII. DEC. A. MDCXCIV.

ERUDITORUM. EXAMINI. EXPONENT.

M. IO. BURCHARD. MENCKENIUS.

LIPSIENSIS.

ET.

IO. CONSTANTINUS. STARCKE.

DÖBLENSIS.

L I P S I Æ.

LITERIS. CHRISTOPH. FLEISCHERI.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1800 S. MICHIGAN AVE.

CHICAGO, ILL. 60607

1967

1968

1969

1970

1971

1972

1973

1974

CELEBERRIMI. NOMINIS.

V I R O.

DOMINO.

FRIDERICO. BENEDICTO.

CARPZOVIO.

REIPUBLICÆ. LIPSIENSIS.

SENATORI. AC. ÆDILI. AMPLISSIMO.

POLYHISTORI. INSIGNI.

PATRONO. OMNI. CULTU. ET. OBSEQUIO.
VENERANDO.

VIR CELEBERRIME.

[M]ihi etiam, quod alii facere consueverunt, causæ sunt enarrandæ, quæ, ut Celeberrimo Nomini Tuo tenues hæc inscriberem pagellas, permovere me potuerunt, eas quidem non est ut arcessam longius. Cum enim diversa tot eruditorum, quos suo Lipsia sinu fovet, virorum studia tacita mecum contemplatione perpenderem, inter eos, qui cum elegantioribus literis aliis rem etiam numariam in delitiis habent, primus animo occurristi, qui & insigni ejus notitia polles, & ornandæ promovendæque studio teneris incredibili: ut minime erraturum me confiderem, si Tuæ censuræ schediasma hoc meum subjicerem. Accedit, quod recenti me Tibi bene-

beneficio nuper obstrinxisti, dum exquisitis-
simis libris conatus hosce meos, ex numma-
riæ rei disciplina specimen studiorum meo-
rum quaecumq; edendi, benigne sublevasti.
Qua in re prædicanda omnino singularis
Tua dexteritas esset, dum non minori in-
communicandis aliorum usui, quam paran-
dis egregiis libris studio flagras; nisi ve-
rendum mihi esset, ne Bibliothecam Tuam
commendando detraxisse quicquam laudi-
bus Tuis longe majoribus viderer. Est e-
nim eruditio Tibi omni librorum penu longe
præstantior, quam tanto magis in Te mira-
ri omnes oportet, quanto plus operæ tempo-
risque commodis Reipublicæ concedendum
Tibi est, studiisque subtrahendum. At
quorsum me rapuit virtutis Tuæ encomium,
Gravissime Vir, qui omni laude dignus sed
omni major es? In eo eram, ut audaciæ meæ,
qua in Te compellando utor, causas Tibi de-
clararem, quarum eam, quæ prima atque in-
star

star omnium est, pæne omiseram. Fecit enim singularis affectus Tuus, quem toties a multis annis expertus est dilectissimus Parens meus, ut eundem in filium quoque facile derivatum iri sperarem. Proinde ut sereno vultu accipias, quas Tibi consecro, de Romana Consecratione theses, & si Patrem amas, me quoque favore Tuo indignum ne judices, obnixè rogo: Deum veneratus, ut Te una cum Fratribus Magnificis, Ecclesiæ atque Reipublicæ Saluti natis, quam diutissime conseruet.

**CELEBERRIMI HOMINIS
TUI**

Observantissimus

M. JOHANNES BURCHARDUS MENCKENIUS, O.F.

Α Γ Α Θ Η , Τ Υ Χ Η ,

§. I.

Vantum turpitudinis in urbem Romam invexerit anilis superstitio, nemo ignorat, nisi, qui ipsam non noverit Romam. Neque enim mirum, hanc (α) nihil non sub Deorum nomine coli voluisse, quam Deam tot (β) nummorum prædicant inscriptiones. Quare & Imperatores Augustæque nominis sui immortalitatem, ad quam omnes, tanquam ad metam, diverso licet itinere, contendebant, ficta quadam apotheosi conciliari posse sibi persvaserant.

(α) Ipsam enim monetam Dea nomine ac habitu exornant nummi, quos collegit Marqu. Freherus de Re Monet. Vet. Rom. p. 19. (β) Hinc illæ inscriptiones: ΘΕΑ ΡΩΜΗ, ΘΕΟΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΣ, ap. Patinum in Thef. Numm. Mauroceni Cap. 12. it. ΙΕΡΟΣ ΔΗΜΟΣ, ap. Eund. in Numm. Imperat. Rom. p. 7.

§. 2.

Erat vero illa Apotheosis, de qua nos agere constituimus, (α) vana quædam gentium persvasio, ut deinceps in Deorum numero haberentur, peractaque cerimonia Divi vel Divæ vocarentur Augusti Augustæve. Hinc enim est, quod, sicut nummi loquuntur, SIDERIBUS RECEPTOS crederent; id quod in aliis CONSECRATIONIS, ÆTERNITATIS, PERPETUITATIS, ÆTER-

Α

ÆTERNÆ & FELICIS MEMORIÆ vocabulis efferrī videas. In quibus tamen observandum, ne nummos omnes hisce vocibus notatos ad apotheosin spectare existimemus, atque adeo illos etiam, qui ad Imperii æternitatem spectant, Augustorum consecrationibus annumeremus. Quandoquidem hæc à se invicem ex additis vocibus IMPERII, vel AUG. subjectaque imagine dignosci accurate possunt. Neque etiam hoc loco prætermittendum, in (β) nonnullis veterum nummis loco consecrationis legi vocem CONSACRATIO, quarum utra stylo Romanorum sit convenientior, nec ne, Criticorum esto iudicium.

(α) *Quam definitionem nobis suppeditabit nummorum scientia clarus Ant. Augustinus Antiqu. Rom. in Numm. Vet. Dial. IV. p. 52. (β) Qualem Tetrici nummum delineat versatissimus Oconis commentator Medio-barbus Biragus Imp. Rom. Num. p. 400.*

§. 3.

Quod ad originem huius apotheoseos attinet, (α) nummi quidem luculenta dabunt illius testimonia. Qui enim Iulii Cæsaris referunt consecrationem, quam omnium ille, quos Roma tulit, primus est adeptus, stella crinita seu cometa sunt insignes, quem terribissime depingit (β) Ovidius:

*Constitit alma Venus nulli cernenda, sui que
Cæsaris eripuit membris, nec in aëra solvi
Passa recentem animam, cælestibus intulit astris.
Dumque tulit lucem capere atque ignescere sensit;
Emisitque sinu, simul evolat altius illa:
Flammiferumque trabens spatioso limite crinem,
Stella micat.*

Namque non ore modo decernentium, ut (γ) Svetonius ait, sed & persuasione vulgi in Deorum numerum relatus est, quod post obitum ejus stella crinita per septem dies appa-

apparuerit, quam omnes animam esse Cæsaris in cœlum recepti persuasum habebant. Unde manifesto sese prodit insignis error (δ) Statii Domitiano tribuentis, quod Julio incorrupti antiquitatis testes nummi vindicant. Ita vero ille de Domitiano:

Primus iter nostris ostendit in æthera Divis.

Post Julium Cæsarem ad idem honoris fastigium pervenire post fata Augustus alique Imperatores, (ε) etiam non relictis liberis mortui, ad usque Christianorum imperium in illam terrarum gentiumque Deam Romam. Utut dissimulandum non sit, etiam in Constantini M. nummo, quem tradit (ζ) Tristanus, quædam apotheoseos indicia deprehendi, quæ tamen (η) Baronio non fictitiam quandam & hominum nixam arbitrio, sed veram illius & ab ipso Deo factam significare videntur consecrationem. Sicut & in (θ) nummo Constantii aquila ac Leo cum ÆTERNÆ MEMORIÆ inscriptione nullam in Christianis idololatricam arguunt. Post horum vero tempora vix reperiatur Augustalis apotheoseos reliquias, nisi forte (ι) Julianum à gentilibus illo honore fuisse mactatum fatendum sit.

(α) Quales plurimos delineant Golzius Num. Jul. Cæs. & Æn. Vicus Comm. in Vet. Imp. Num. T. I. (β) Metamorph. XV. (γ) In Vita Julii Cæs. sub fin. (δ) L. I. Silb. C. 1. (ε) Refutatur enim a nummis Herodianus, qui L. IV. C. 2. superstitibus filiis mortuos hoc tantum honore affectos fuisse testatur. (ζ) Comm. Hist. T. III. p. 553. Vid. FIG. XVI. (η) Annal. Eccl. T. III. p. 492. (θ) Patinus Num. Imp. Rom. p. 448. (ι) Sæpe enim sub Serapidis persona piissimum vidimus, de quo infra.

§. 4.

Neque vero Imperatores solum ac Augustæ, sed ipsorum etiam agnati tanto honore post mortem afficiuntur. Sic enim Vitellii, Trajani atque Hadriani parentes, licet privatos actenus admodum sortis homines; consecratos fuisse testatur (α) Spanhemius, nummorum maxime testimoniis confirmatus. Idem honor filiis Imperato-

ratorum contigit, qui antea e vivis exierant, quam imperii fascibus, quibus erant destinati, admoventi possent. Quorsum respexisse videtur (β) Hadrianus, cum Lucium Elium adoptasset, quem propter virium imbecillitatem, mox naturæ satisfacturum præviderat. Sibi enim Deum dicebat se comparasse, non filium. Domitiani certe filium (γ) Torrentius, Romulum Maxentii & Saloninum Valeriani (δ) Patinus Diis adscriptos e nummis dudum annotarunt. Quid? quod Antinous, quem flagitioso complectebatur amore Hadrianus, Deus tot (ε) nummorum dicitur suffragiis. Sed de illis hic velut ἐοικὸς.

- (α) In L. de Usu & Præf. Num. p. 651. (β) V. Joach. Oudaan Roomſche Mogent beyt pag. 42. (γ) In Comm. ad C. Sves. e nummis illustr. pag. 563. (δ) Imp. Rom. Num. pag. 418. & 457. (ε) Hos præter Patinum in Theſ. Mauroc. p. 59. & Vaillant in Num. Max. Mod. e muſ. de Camps p. 19. fuſe explicat Spanhemius L. c. p. 654. ſeqq.

§. 5.

Majorem tamen admirationem meretur illud, quod & indignis, & quos hostes censebant Reipubl. tantus post fata honos fuerit collatus, modo (α) OPTIMI PRINCIPIS nomen ferrent. Id enim perniciosissimi etiam tyranni vel arroganter adſciverant, vel vi Senatui extorſerant. Quem metu potius, quam amore ductum Septimio Severo, viro crudeli atque barbaro, illud detulisse, facile crediderim. Siquidem & is tum (β) Optimi Principis, tum (γ) Divi titulum nummis testantibus consecutus est. Ipse (δ) Julius, quem malis artibus libertati publicæ insidiatum fuisse putabant, communi omnium consensu Divis accensebatur. Adeundem honorem (ε) Claudius, monstrum illud hominis, quem nec ipsa satis elaboraverat natura, non secus, ac pestis illa Reipubl. (ζ) Caracalla pervenit. Huic enim, etſi uxorem e medio sustulerat, & contra patrem insurgere haud erubuerat, & fratrem Getam
mis-

missis sicariis interfecerat, licet in cives crudelis Bachique
 esset ut Veneris amans, nihil tamen obfuit, quo minus
 iisdem honoribus, quos etiam (η) vivo oblatos indolis
 suæ conscius recusaverat, dignissimus Macrino post mor-
 tem fuerit visus. Sæpe enim successores, ubi ipsorum
 auctoritate Imperator erat peremptus, ut (θ) cædis a se
 suspicionem amoverent, maxima cura, ut consecraretur
 antecessor, allaborarunt. Belle quippe hoc pacto cædem
 ut ipse (ι) Macrinus, sic dirus quoque dissimulabat (κ) Ca-
 racalla, de Geta, sit divus, inquiens, modo non sit vi-
 vus. Sed pæne Commodum omiseram, dignum conse-
 cratione, si Diis placet, Imperatorem. Siquidem & il-
 lum inter Divos retulit Severus, quasi hoc genere de
 Senatu se posset ulcisci, qui uno illum ore hostem appel-
 laverat post mortem. Quare nummos quidem in memo-
 riam hujus consecrationis conflatos, nullos vero literis
 S. C. notatos inveniri testis est (λ) Vaillantius. Neque
 quicquam illius Faustinae denegatum est uxori M. Aurelii,
 quæ & nulla virtute claruit, & impuditiæ fama vehe-
 menter laboravit. Pari modo Drusillam sororem incestu
 a se pollutam Deabus adscripsit Imperator Caligula.

- (α) *Ut observat du Choul de la Relig. des Anc. Rom. p. 69. (β) Id. Ibid. (γ) Oco Numm. Imper. p. 279. ff. (δ) Vid. Patinum in Histor. Num. C. 22. p. 161. (ε) du Choul L. c. p. 70. (ζ) D. Spon Rech. Curieuses d' Antiqu. p. 393. (η) Dei enim & Herculis nomina repudiavit, v. Spanh. de Usu Num. p. 98. (θ) In Marino notat Sequinus Sel. Numm. (ι) D. Spon. L. c. p. 392. (κ) Ex Spartiano Clæverus Hist. Univ. p. 514. (λ) Nummi Imp. Rom. T. II. Edit. nov. pag. 190. (μ) Bion Num. Imp. t. 49. (ν) Spanh. Les Césars de l'Empereur Julien p. 55.*

§. 6.

Advertendum est insuper, ne quis omnem apotheo-
 sin post mortem demum fuisse celebratam opinetur. Ete-
 nim si rogam vivo exstructum vivique imaginem *μυστα*
πολής Φαντασίας crematam fuisse negaveris, me consen-

tientem habes, si Dei etiam nomen ac honores divinos, in quibus consecrationis maxima vis est, a vivis fuisse alienos putas, omnino repugno. Fallitur enim (α) Tacitus, quando: Deum honor, ait, Principi non ante habetur, quam agere inter homines desierit. Imo vero & antediem divinos honores accepisse Augustos Augustasque nummi pariter testantur & historici, ut ut illi magis ad assentationem atque arrogantiam spectent. (β) Neroni certe vivo primum cognomen ΣΩΤΗΡ datum est, Diis alias & consecratis Imperatoribus sacrum: (γ) novoque ille exemplo radiatam coronam divinitatis notam vivus gestavit. Primus fuit (δ) Caligula, qui honores Jovi Olympico debitos vivus adhuc affectabat, cunctisque Græcorum statuis Romanam transvectis capita præscindi suumque in ipsorum locum substitui jubebat. Primus, dum viveret, Domitianus Deus ac Dominus vocari voluit. (ε) M. Aurelium Diis vita & morte fuisse junctum, e Capitolino diserte probat (ς) Spanhemius. Nec mirum in (η) Augusti nummis aras atque templa conspici, etiam non addito Divi nomine. Siquidem (θ) Horatius ita compellat Augustum:

*Præsentī tibi maturos largimur honores
Jurandasque tuum per nomen ponimus aras.*

(ι) Oiselius etiam in Postumi, Philippi Junioris & Maxentii nummis ÆTERNITATEM ubi deprehendit, omisso Divi titulo, vivis illam dedisse Romanos concludit, aliis imprimis auctorum testimoniis persuasus. Unde non est, cur Ælianus sophisten rideat (κ) M. Vetranius, quod in Libello de instruendis aciebus, quem Adriano Imperatori inscripserat, θεον illum appellaverat. Quandoquidem ipse mox (λ) Tertulliani inspergit testimonium sic differentis: Digne Imperatoribus defunctis honorem divinitatis dicatis, quibus & viventibus eum addicitis.

(α) In

(a) *In fine L. XV. Annal.* (β) *Spanhem les Césars &c. p. 276.* (γ) *Vid. Aët. Erud. Lips. a. 1694. Maj. p. 228.* (δ) *Ex Josepho probat Id. L. c. p. 54.* (ε) *Patinus Num. Imp. p. 167.* (ζ) *L. c. pag. 281.* (η) *Nonnus in Golzii Aug. pag. 91.* (θ) *L. II. Ep. 1.* (ι) *In Comm. ad Numm. Sel. p. 511. ff.* (κ) *In Not. ad Tac. L. c. Ed. Amst. a. 1673.* (λ) *Apol. 13.*

§. 7.

Cum vero hæc consecratio vel Romæ, vel in civitatibus aliis, sive solenni ritu, sive positis saltem publicis monumentis, statuis, aris, templis ipsisque nummis fuerit peracta, necesse est, ut videamus, penes quos Romæ fuerit consecrandi Principes potestas. Si nummos consulamur ob apotheosin cusos, in plurimis apparent literæ S. C. id est, Senatus Consulto, quæ Senatui hanc potestatem haud obscure videntur assignare. Nisi forte in exsequendis Senatus decretis maximam partem successores, vel cum Augustæ essent consecrandæ, illarum mariti sibi vindicaverint. Præterquam enim quod rogam incendere (α) Herodiano dicitur Imperii successor, haud leve insuper indicium ejus rei produnt (β) utriusque facies in nummis simul conspicuæ, vel ubi in altera parte ex. gr. (γ) TIBERIUS, in altera voces DIVO AUGUSTO cum consecrationum symbolis adscriptæ sunt. Siquidem Augusto, ut confirmat (δ) Dio Cassius, illum honorem verbo quidem Senatus, re ipsa Tiberius ac Livia statuerunt. Quem sicut a Senatu contendebant Imperatores, velut (ε) Antoninus Pius cum Faustinae sacra fieri vellet; ita Imperatorum fuit, nummos ejus rei testes divulgare, postquam scilicet monetæ cudendæ jus primus sibi arrogaverat (ζ) Hadrianus, quod interjectis plus centum triginta annis Senatui reddidit Trajanus Decius.

(a) *Hist. L. IV. C. 2.* (β) *Sic observat Nonnus in Numm. Jul. Cæs. a Golzio collectis p. 35.* (γ) *Id. in Num. Augusti pag. 95.* (δ) *Hist. Rom. L. LVI.* (ε) *Vaisant in Numm. Max. Mod. & Mus. de Camps. p. 35.* (ζ) *Id. L. c. p. 16. & 101.*

§. 8.

Inter hos tamen alios alia permovit ratio, ut in Deorum numerum adscitos vellent Augustos Augustasque. Imperatores, ut & ipsi, dum vivunt, Deorum habeantur filii, & post mortem tanto honore digni judicentur, Senatui, antecessores modo defunctos consecrandi, auctores existerunt. Neque enim sibi mediocrem accedere auctoritatem credebant, si Diis se genitos esse populo pervaserint. Unde est etiam, quod (α) Julius Veneris, (β) Augustus Apollinis, (γ) Domitianus Minervæ jactabat prosapiam, ut alios taceam, qui Deos se habere parentes, non sine summa arrogantia conclamabant. Quorum & habitu eosdem in nummis aliisque monumentis simulabat callida Senatus Rom. assentatio. Idem enim Senatus bonos, ut in successoribus imitationis incitamentum accenderet, malos, ne horum petitioni, vel, si mavis, mandato deesset, magno molimine in Deorum cœtu collocabat. De civitatibus aliis quid dicam, quæ eadem consecrationis indicia in nummis reliquerunt? Sed in promptu causa est. Legitur enim in iisdem ε. g. ΕΦΕΣΙΩΝ ΔΙΣ vel Γ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Propter (δ) Neocorias itaque ab Imperatoribus acceptas (quæ dignitas pro ludis & sacris faciendis erat instituta,) vel ob alia beneficia ut gratos se exhiberent, varia in honorem & apotheosin maxime Imperatorum cudi curarunt numismata.

(α) *Æn. Vicius in Comm. Num. Imp. Rom. T. I. p. 103.* (β) *Lab. Torrentius in Suet. Augustum.* (γ) *Vaillant Num. Max. Mod. & Mus. de Camps p. 12.* (δ) *Id. L.c. p. 61.*

§. 9.

Hactenus in evolvendis Apotheoseos descriptione, origine, synonymis, subjectis atque causis, quod Philosophi est, rite, ut opinor, peregimus; nunc ipsius etiam symbola & nummis, qua par est, brevitate eruamus. Inde enim
tum

tum ipsius ritus conditio, tum varii veterum in servandis hisce sacris fides liquido & vere ad oculum patefcent. Et si vero ex istis symbolis quædam aliis etiam rebus accommodentur a veteribus, curabo tamen, ut vera consecrationis signa nobis constent, omissis quidem illis nummis, qui licet post mortem signati, ad virtutes, religionem, iustitiam, sapientiam &c. & bona alia, securitatem, abundantiam, fecunditatem spectant. Cumque, ubi de consecratione agimus, etiam, quæ illam consequi audivimus, non sint prætermittenda, sua sponte nobis subnascitur quædam dicendorum induas classes divisio, quarum prima ipsius consecrationis, altera honorum inde exsurgentium symbola, consecratorumque titulos curiosis animis exponet.

§. 10.

Aptissimum igitur consecrationis symbolum est ipse rogos, (α) sic dictus, quod in illo Dii manes rogentur. Superfunt enim hodiernum in nummis exactissima rogi exempla, in quibus & structuræ genus & ornamenta alia perspicere accurate possunt, quæ perfunctorie tantum (β) Herodianus atque (γ) Dio Cassius delinearunt. Tabulata singula, quorum (δ) quatuor aliis, aliis (ε) quinque imponuntur, sunt quodam a se discrimine distincta, ita quidem, ut secundum primo, tertium secundo & sic deinceps usque ad summum sit contractius. Supremum enim omnium est minimum, ipsum lectum, in quo recondita erat cerea defuncti imago, suo ambitu complectens; cuius in fine (ζ) faces nonnumquam ardentes porriguntur, quorum tamē loco aliquando etiam (η) genios e ligno efformatos substitui videas. Quid autem per currum cum (θ) bigis aut (ι) quadrigis in suprema rogi parte conspicuum indicetur, haud facile divinaverim. Equidem (κ) Oiselius hoc modo currum inauratum representari autumat, quo Imperator aut Augusta vehebatur;

B

tur;

cur; ipsumque in omnibus nummis, ubi rogos exprimitur, conspici, tot reclamantibus nummorum picturis, audaciter pronuntiat. Præsto sunt enim nummi (λ) Faustinae Jun. & (μ) M. Aurelii, qui quatuor pueros in summa rogi parte ludentes exhibent, quibus illos indicari iudico, quorum mentionem fecit (ν) Herodianus. Prostat & (ξ) Tetrici quidam nummus, in quo rogos & exsurgens supra rogom flamma, forte ut illum (erant enim omnes e ligno confecti,) in ipso consecrationis ritu flamma absumi significetur. Quamobrem currum & quadrigas pro indicanda animæ in cælum transportatione in nummis depingi potius cum (ο) Occone crediderim. Tametsi qui in (π) Antonini Pii nummo occurrit currus palmis onustus, coronas tenente, qui insidet, aurigâ, vel triumphalem, vel certe circensem, de quo dicemus infra, referre mihi videatur.

- (α) *Vaillant Num. Imp. Rom. T. II Ed. Nov. p. 176.* (β) *L. IV. c. 2.* (γ) *L. LVI.* (δ) *In Caracalla. Spon Rech. Cur. de l'Antiqu. p. 393.* (ε) *In Faustina Maj. Oisélius p. 504. & FIG. II.* (ξ) *In M. Aurelio Biano Num. Imp. t. 47. & in Faustina Jun. Oisélius Num. Imp p. 103.* (η) *In Antonino Pio du Choul de la Religion p. 72. & FIG. III.* (θ) *In Faustina Sen Oisélius l. c. p. 504. & FIG. II.* (ι) *In Valeriano Casare Biano L. c. tab. 60.* (κ) *Comm. in Sel Num. 504.* (λ) *Occop. 210.* (μ) *du Choul L. c. p. 72. & FIG. IV.* (ν) *L. IV. C. 2.* (ξ) *Trifstan. Comm. Hist. Tom. III. p. 231.* (ο) *Num Imp. p. 208.* (π) *Sicut depingitur a sape laudato du Choul L. c. p. 72, vid. FIG. III.*

§. II.

Proxime huic haud immerito succedit aquila, quam bene ac sapienter Imperatores sibi pariter & imperio fecere propriam, ut divisi Cæsaris cum Jove imperii grande documentum esset. Eandem quippe avem ceu volatilium reginam Jovi Deorum patri consecraverat superstitiosa antiquitas. Ex quo mirum nemini videatur, cur consecrationis notam velint nummi aquilam, quam
in

in ipso consecrationis ritu, simul ac ignem rogo supposuerant, ab (α) extremo rogi tabernaculo dimittebant, velut animam defuncti in cœlum devectoram. Hinc tot ejus tamque variæ in nummis memoriæ consecratorum, dicatis effigies. Nunc (β) expansis alis pedibusque distortis; nunc (γ) conversis ad cœlum oculis, nunc (δ) retro respiciens cernitur. Toti orbi, quasi prædæ, incubat in nummis quam plurimis: in aliis (ζ) aræ, sæpe & (η) templo, sæpissime (θ) cippo, (ι) fulmini aut scipioni insistit. Nonnunquam & (κ) coronas vel laureas in ore tenantem simulant nummi. Sicut nec desunt, in quibus vel duæ (λ) aquilæ ara interposita sunt conspicuæ, vel (μ) aquilæ ipsi junctus est Jupiter, aut (ν) superimposita consecrati facies, vel denique, quod communissimum, (ξ) dorso aquilino inhæret Imperator aut ejus potius anima, quam suis se oculis in cœlum ascendentem conspexisse (ο) jurabant in eam rem conducti. Qua occasione non possumus non monere lectorem, ne omnes nummos hac imagine pictos consecrationem indicare arbitretur. Exstat enim nummus Licinii Patris, in quo ipse in aquila residens, fulmenque, instar Jovis, dextra tenens conspicitur, quem secus edocti (π) a Patino ad militare quoddam facinus spectare nulli dubitamus. Quod si enim in istis nulla reperiantur vocabula, quæ ad consecrationem faciunt, procul etiam ab illa abesse concludimus.

(α) Dio L. LVI. (β) In Trebelliano Trifan T. III. p. 49. & Numeriano Bergerus Thef. Palat. p. 358. (γ) In L. Vero Occo p. 238. (δ) Id. in Valeriano pag 382. (ε) Imprimis Augusti; & Patinus Num. Imp. p. 53. (ζ) In M. Aurelio Occo p. 228. (η) In Romulo Maxentii F. Patinus L. c. p. 457. (θ) In M. Antonino Biaua Num. Imp. Rom. t. 47. (ι) Id. in Augusto t. 16. (κ) In Aurelio Occo p. 227. (λ) In Constantio Oiselim in Comm. ad Num. Sel. p. 516. (μ) In Nerone Patinus Num. Mauroceni p. 17. (ν) In Marino Occo p. 331. (ξ) In M. Antonino Biaua t. 47. vid FIG. V. (ο) Æn. Vicus Imag. Augustar. p. 44. (π) Num. Imp. Rom. p. 419.

Neque vero solis aquilam Imperatoribus tribuebant veteres, sicut aliqui non absque ratione crediderunt, verum & Augustabus, quarum alias consecrationi pavo, Junonis ales, ut Imperatorum Aquila Jovis, maxime familiaris est. Et quamvis (α) Vaillantius, vir in re nummaria nulli secundus, aquilam tantum pro æternitatis symbolo, siquidem illa renovari dicatur, in Augustarum consecrationes transumi judicet, illud tamen, quod & illarum animæ non aliter ac Augustorum aquilis haud raro investæ in (β) nummis conspiciantur, movit me, ut nonnullarum consecrationibus ipsas etiam pavonum loco aquilas adhibitas fuisse suspicaret. Sed nolim a tanti viri sententia discedere, quin potius pavonem Augustabus ad unam omnibus a consecrantibus fuisse datum certo certius confido. Id interim extra dubitationis aleam est positum, aquilam in Augustarum consecrationibus sæpissime, in Imperatorum vero nunquam pavonem occurrere. Sed hunc ut paulo accuratius in Augustarum nummis consideremus, superest. Quandoquidem vel (γ) gradiens apparet, vel (δ) cauda expansa, vel (ε) animas Augustarum eo devehens, unde credebantur ortæ. Modo & (ζ) solum, modo (η) additis septem planetis, aut (θ) lectisternio & hasta in iisdem veterum monumentis contueri licet. Cumque jam ad Imperatricum in specie consecrationes sit perventum, præmittendum est minime, quod in utriusque Faustine nummis observant (ι) eruditi. Victoriæ enim, quæ facem manu tenet, alis insidet Faustina non aliter, atque Augustum in cælum evehit Dea Roma in (κ) Achate Tiberiano, additâ insuper epigraphe: ÆTERNITAS, certissimo quippe consecrationis Faustiniæ indicio.

(α) *Num. Imp. Rom. P. II. ed. nob. p. 161.* (β) *Ut in Faustina Sen. Oisilina.*
Num. Imp. p. 507. 6. FIG. VI. (γ) *In eadem Occo p. 209.* (δ) *In*

Mari-

*Mariniana Patinus Num. Imp. p. 208. (2) In eadem nummi ad-
 ra area Paulinam, in altera Faustinae sic pingi refert Svarcius Diff. de
 Numism. pag. 25. & Faustinae Jun. depingit Oiselinus L. c. 6. FIG. VII.
 (3) Sicut in plerisque videmus. (a) In Faustina Vaillant L. c. T. I. p.
 85. (b) In eadem exhibent Num. Arscot. tab. 44. n. 13. & Faustinae
 Minori Oiselinus Comm. ad Num. Sel. p. 507. 6. FIG. VII. (1) Id. L.
 c. p. 509. & Spanheimus de Uff. Num. Diff. IX. p. 859. 6. FIG. IX. (2)
 Quem edidit le Roy. 9. Alz. Erud. Lips. A. 1084. Mens. Jun. p. 255. ff.*

§. 13.

Succedit his suo merito phoenix, qui velut cetera,
 quae sequuntur, symbola Augustorum Augustarumque
 consecrationes notat promiscue, tamen si non nisi æterni-
 tatis lemma ferat, rarissimeque fato functis tribuatur. Re-
 fert tamen quosdam Trajani & Faustinae nummos illa pi-
 ctura conspicuos eruditissima Gabr. Carola Patina in pe-
 culiari de phoenix (a) tractatu, unde plura licebit ejus
 rei testimonia haurire. Eadem propemodum elephantis
 est ratio, cui propter vitæ, ut credunt, longavita-
 tem non nisi æternitatis nomen concedunt nummi ad
 apotheosis spectantes. In his enim vel (b) solus, vel in-
 positus rectore, vel (d) thesam videas trahentes, de qui-
 bus tamen infra agetur prolixius. Referri huc etiam non
 inepte potest leo, addita, ÆTERNÆ MEMORIÆ, in-
 scriptione, licet ille potius ad fortitudinem, quam con-
 secrationem indicandam in divum Imperatorum nummis
 exhibeatur. Siquidem (1) clava etiam notumquam est
 addita, cum alias (2) solus incedat, aut (3) fulmen ore
 teneat. Rectius igitur consecrationis typum dicimus draco-
 nem, quem elephanti junctum in C. Julii nummo depin-
 git (b) Svarcius, quemque a Græcis in honorem conse-
 crati Caesaris expressum fuisse credimus, quod heroibus
 illi, (id est, Divis, ut postea intelligemus,) (4) consecra-
 verant dracones, ac (2) divinitatis aptissimum reputan-
 tes symbolum etiam *αἰαδὺς δαίμωνας* appellaverant. Un-

de est forte, quod in (λ) nummo, qui Faustinae consecrationem refert, duo dracones victoriae trahunt currum.

(α) *Ed. Rom.* p. 168. (β) *Patinus Num. Imp.* p. 444. in *Maximiano*. (γ) *In Philippe Sen. Vaillant Num. Imp. P. II.* p. 149. (δ) *In Faustina Sen. Id. L. c.* p. 80. (ε) *In Constantio Occo* p. 44. (ζ) *Id. in Claudio* pag. 403. (η) *Id. in Ant. Caracalla* p. 395. (θ) *In Diff. de Numism.* p. 28. (ι) *Id. Ibid. ex Plutarchi Cleomene.* (κ) *Conf. omnino Spanheimius de Ufu Numism.* p. 188. seqq. (λ) *Vaillant in Numm. Max. Mod. de Camps.* p. 36.

§. 14.

Est etiam non inelegans consecrationis symbolum stella, vel, qui Julio Cæsari peculiaris fuit, cometa, quem & stellam crinitam vocant. Hujus enim in nummis ubi stellam tantum inveneris, ad consecrationem cave referas. Hanc enim vivo ad originem, quam jactabat, significandam Romani tribuebant. Siquidem (α) Æneæ atque Veneris, cujus hæc erat stella, sese ortum profapia contendebat. Illa vero, quam crinitam diximus, tribus velut radiis deorsum protenditur. Quod non in Julii solum, sed in quibusdam etiam (β) Augusti nummis, ceu ex eadem familia prodeuntis, observare licet, ita quidem, ut subjuncta huic stellæ lunæ falx aliaque ipsam Augusti consecrationem subindicare videantur. Eadem in (γ) nonnullis Julii nummis alteram faciem totam occupat, adeo, ut e sex seu octo, quibus distingvitur, radiis ille, qui sursum vergit, in flammæ speciem adsurgat. Sicut & in (δ) aliorum nummis septem stellæ cum media lunæ falce omnem replent superficiem. Neque enim rara est in his septem stellarum pictura, quas in aliis totidem planetas, in aliis, ut Caligula, totam familiam fato functam, in aliis denique Arctoon sidus designare, nos docuit supra laudatus (ε) Vaillant. Sed nihil hic moramur, quin ad solis potius ac lunæ in nummis imagines animi aciem convertimus. Ut autem taceam ipsam ÆTERNI-
TA-

TATEM AUG. altera manu solem, lunam altera præferre in Hadriani (ζ) nummo, celebratur vel maxime Trajani eximie molis (η) numisma, in quo egregie depicta videas duodecim signa & collustrantes illa in medio Zodiaci solis ac lune typos, sub Trajani & Plotine, quæ totum fere orbem regebant, personis pictos. Quod equidem cum DIVI ferat epigraphen, ad consecrationem referre haudquaquam ambigimus. Neque ingeniose minus in (θ) plurimis consecratorum nummis colla illorum, qui consecrantur, lune cinguntur semicirculo, ita, ut illius pars altera ad sinciput, altera convertatur ad occiput. Cæterum, qui ad Faustine Sen. consecrationem spectant, nummi, modo (ι) unicam stellam, modo (κ) lunam cum septem stellis, aliquando & (λ) ipsam globo stellato inhaerentem & Victoriolam ab Imperatore togato stante accipientem sistunt. Et quid mirum, (μ) Adrianum Divum Parentum Trajani & Plotine capitibus stellam imposuisse, si (ν) Cæsar etiam Augusti caput radiis coruscans inter duo sidera collocavit? Equidem quod ad coronam radiatam attinet, omittendum non est, eandem sæpe consecratis (siquidem ita Deos ornatos oportebat,) concessam fuisse in nummis. Quanquam Soli alias, & qui genus ab illo ducunt, frequentius accommodatur, velut in Golzii nummis observavit dudum (ξ) Nonnus, quo loco prioribus tantum Imperatoribus pro consecrationis symbolo, reliquis promiscue ad ornatum illas coronas fuisse datas, totque radiis, quot sunt Zodiaci signa, intermixtas confirmat.

(α) *Ibid.* Nonnus ad Golzii *Jul. Cas. tab. V. p. 36.* (β) *Patinus in Num. Imp. p. 44.* (γ) *Nonnus Golz. Jul. pag. 50. & Aug. tab. 22. & FIG. X.* (δ) *Ils in nummo Faustina Jun. cui addita sunt litera S. C. vel CONSEC-RATIO ap. Bideum Num. Imp. t. 40.* (ε) *Num. Imp. Rom. T. II. Edit. nov. p. 56.* (ζ) *Suarez. Diff. de Num. p. 24.* (η) *Patinus Num. Max. roemii pag. 49.* (θ) *Quod observat Suarezinus L. c. p. 27.* (ι) *Occo p. 209.*

§. 15.

De reliquis nunc ipsius consecrationis indiciis ut breviter agamus, instituti nostri ratio suadet. Velum certe ut in Diis divinitatis, sic (α) consecrationis in hominibus certissimum habetur indicium. Unde non est, ut aliunde illud consecratorum ornamentum, quam ab ipsis Diis petendum esse existimemus, quicquid interim Baronius de more Romanorum, velato capite adorandi numen, vel de velo, quod æternitati vel nocti etiam tribuunt hieroglyphicorum periti, observet. Nec exempla multo negotio compilare opus est. Ipse enim Julius Cæsar, ut alios nunc omittam, quoties apparet velo tectus, quod ad pontificatum ejus minime referendum esse censet (γ) Harduinus? Pari modo comparatum est cum fulmine, quod alias (δ) providentiæ Deorum & ipsi maxime Jovi sacrum est: atque successu temporum cum aquila illius in Imperatorum inde potestatem transiisse videtur. Horum enim consecrationes vel ipsum (ε) Jovis fulmen, vel (ζ) fulmen alatum, sive liberum denique, sive (η) cippis, (θ) more Deorum, impositum referre videas. Nec alia ratio est, quod (ι) hastam puram Cæsaribus pariter consecratis ac Deorum simulacris sacram volunt nummi, quam ipso etiam (κ) Justino teste, prima ætas pro Diis coluit. Sic stolas quoque Augustarum inter Deas relatarum esse symbolum, summa fide adstruit (λ) Æn. Vicus. Laurea denique, quam primo loco nominare debebam, quæque Diis (μ) ob divinam virtutem consecratur, apprime etiam Consecrationem notat. Atque illa quidem (ν) totum sæpe nummum simulque inscriptionem DIVI cingit, sæpe & (ξ) circa caput consecrati sic inflectitur, ut superius in laureolam desinat, quæ & sæpe

pe (ϑ) sola in apice capitis describitur. Aliis (π) frons coronatur Laurea, non aliter, atque in Julio apparet, cujus tamen sertum non ad consecrationem, sed ad (ϑ) morem, quo calvitium isto ornamento tegere consueverat, pertinere accepimus. Neque tamen dubitamus, quin ad consecrationem spectet ille Augusti nummus, in quo ipsi Laurea ab alio imponitur, cujus quidem picturæ sensum prorsus se ignorare fatetur perspicacissimus cætera (σ) Patinus. Bene enim intellexisset, modo Postumi nummum a (τ) Bixō vulgatum recto oculo considerasset; siquidem is eandem tenet imaginem, addita quidem inscriptione ÆTERNITAS AUG.

(α) *Harduinus Num. Ant. p. 441.* (β) *Annal. Eccl. T. III. p. 492.* (γ) *Lib. cit. p. 441.* (δ) *Svaresf. Diff. de Num. p. 24.* (ε) *Occo in Augusto p. 44. conf. FIG. V.* (ζ) *Id. Ibid.* (η) *Id. p. 45.* (θ) *Siquidem Deorum aque ac consecratorum effigies cippis imponebantur. v. Patin. Num. Imper. p. 95.* (ι) *Svaresf. l. c. p. 27.* (κ) *Lib. 50.* (λ) *Imag. Augustar. p. 50.* (μ) *Meursius Arbor. Sacr. L. I. C. 4.* (ν) *Golzius in Augusto t. 22.* (ξ) *In Faustina Sen. Patinus Num. Imp. pag. 232.* (ο) *FIG. I.* (ς) *In Eadem Bixus Num. Imp. t. 44.* (π) *In Vespasiano Occo p. 117.* (ρ) *Svetonius C. XLV.* (σ) *Num. Imp. p. 54.* (τ) *Num. Imp. t. LXI, vid. FIG. XI.*

§. 16.

Expositis itaque ipsius Consecrationis symbolis, honores etiam, qui illam consequi siveverant, divinos, quæ par est, brevitate describemus. Quod equidem dum paramus, pro Diis primo ut habitos fuisse demonstremus necesse est. Et quamvis vivos etiam nonnunquam Deorum imagine pictos fuisse non dissimulandum sit, (sic enim sub solis & lunæ imagine, dum viverent, simulabantur (α) Nero & Octavia, (β) Aurelianus & Severina, nequius (γ) Alexander Severus & Mamæa mater,) operam tamen adhibebimus, ut ea hic exempla proferamus, quæ consecratorum divinum habitum ante oculos ponent.

C

Maxi-

Maxime vero sub (δ) illius DEI habitu post mortem pingebantur, cui in vita erant peculiariter addicti. Sic enim Serapidis atque Isidis cultum post mortem ab Ægyptiis impetrarunt (ε) Julianus & Helena. Ipse (ζ) Julius & Dei fert inscriptionem & Jovis ornatum superadditâ aquilâ, sicut (η) Augustus multis in nummis personam Apollinis rupi insidentis. Nec desunt (θ) Tiberii nummi, in quibus & ipse fulmen manu tenet, tanquam cœlum cum Jove regens. Sed frequentius sub Dearum imagine in nummis colebantur Augustæ consecratæ, quas ipsi Imperatores ex aliarum Dearum cognomine appellare cœperunt. Sic enim notavit nuperrime in novissimo tract. Vaillantius (ι) eo loco, quo Divam Faustina[m] Sen. Cæceris imagine pictam, addita in altera parte cum incensa lampade Daducha, illius sacerdote, eleganti satis nummo repræsentat. Eandem sub VENERIS AUGUSTÆ specie (κ) Begerus, sub Cybeles in templo sedentis figura sistit (λ) Spanhemius, addita epigraphe: MATRI DEUM SALUTARI. Cæterum Liviam seu Juliam, quam Claudius inter Divas referri curaverat, (μ) Jac. de Wilde Junonis habitu consecratam, (ν) Æn. Vicus pro Dea Salutæ fuisse testatur. Ut adeo liceat nobis iudice experientia concludere, eandem personam etiam diversa sub specie fuisse cultam. Nihil addam de nummis aliis, in quibus Augusti Augustæve, sive stantes, sive sedentes Deorum Dearumque habitu post consecrationem induti apparent. Hic enim pateram, hastam, spicas, facem tenentes, modo laureato, modo velato capite videas.

- (α) *Patinus Num. Imp. pag. 114.* (β) *Id. L. c. pag. 433.* (γ) *Vaillants. Sel. Num. in arc. Max. Mod. pag. 82.* (δ) *Svaresf. Diss. de Num. pag. 23.* (ε) *Patinus L. c. pag. 481.* (ζ) *Spanhem les Cæsars, &c. pag. 34.* (η) *Nomms ad Golzii Aug. p. 91.* (θ) *Vaillants L. c. p. 6.* (ι) *L. c. pag. 29.* (κ) *Thef. Palat. p. 311.* (λ) *Lib. cit. p. 215.* (μ) *Sch. Num. Ant. p. 116.* (ν) *Imag. August. p. 52.*

Ut itaque Deorum nominibus, sic & reliquo cultu divino affici consecratos Romanorum voluit supersticio. Si nummos consulamus, Tempia sese nobis offerunt, quibus vel (α) ÆTERNITAS AUG. vel (β) ÆTERNITATIS AUGUSTÆ CUSTOS, vel (γ) ÆDIS DEDICATIO, vel ipsum denique inscriptum est vocabulum (δ) ΣΕΒΑΣΤΟΝ. In his modo structuræ eminet artificium, modo (ι) ipse cernitur consecratus in medio consistens, aut (ξ) ignis supra tectum templi exurgens. Neque vero hic sicco pede prætereundum est, non nova tantum in honorem consecratorum templa fuisse exstructa, sed ipsa etiam Augustorum palatia insigni quadam metamorphosi in templa haud raro transiisse. Ipsa certe (η) Nolæ domus, in qua decesserat Augustus, ipsius consecrationi non secus, ac (θ) Domitiani, in qua natus erat, ÆTERNITATI FLAVIORUM est dicata. Sed non satis erat templa exstruxisse, consecrationis testimonia, id unum ad divinos honores properantibus supererat, ut sacra ipsis quoque thure fierent & sanguine. Hinc totarum CONSECRATIONIS lemmate superbientes, (ι) flammâ impositâ, conclusis vel (κ) apertis januis, quandoque & (λ) victoriis ornata. Hinc in Faustinae (μ) nummo Dea sacrificans cum titulo CONSECRATIO; in (ν) Augusti nummis nunc agnus & vitulus, nunc (ξ) bos procumbens, quasi victimario ferienti collum præberet. Hinc in (ο) Caji nummis, quos Tiberio consecraverat, tres personæ cum Jove ad sacrificium paratæ; prorsus ut mirum non sit, cur bos in Antinoi nummo certissimum apotheosis sit indicium, id quod observavit haud ita pridem (π) Harduinus. Hinc & virgines (ρ) Juliae ceu Vestæ æternum foventes ignem; hinc illæ ab Alexandro Sev. institutæ

(σ) puellæ Mamzanæ; hinc pueri puellæque, quas alimentarias sibi voluit per testamentum (τ) Sabina: hinc denique famosissimæ puellæ Faustinianæ, quas in honorem Faustinae ab Antonino Pio fuisse institutas, plurimi loquuntur (υ) nummi. Tantus enim fuit hic cultus, ut ipsæ nonnunquam Augustæ sacerdotium maritis consecratis debitum subirent; id quod de (Φ) Antonia Drusi conjugē nummi testantur & auctores. Ipsa quippe post mariti mortem secundas nuptias aspernata, SACERDOS DIVI AUGUSTI facta est. Præterea etiam columnis, qualem (χ) DIVO PIO scil. Antonino, ac statuis, quales (ψ) Augusto atque Liviae in honorem, servis vero & miseris in asylum positas fuisse novimus, consecratos ornarunt Veteres. Quorsum & fellas haud immerito referendas esse ducimus. Siquidem, (ω) Dione teste, fellæ Imperatoribus post mortem ponebantur cum corona. Quem sane morem ad consecrationem spectare, luculenter equidem, (αα) Severi quidam nummus confitetur, in quo apparet fella, superimpositâ coronâ & inscriptione CONSECratio. Eandem (ββ) Faustinae nummus refert, ita, ut simul cum insidente Faustina a duobus puellis efferatur in altum, ac si cælum ipsum peteret. Dicerem hic de clypeis, qualem (γγ) Claudio posuisse Senatum post mortem accepimus, nisi id instituti brevitās vetaret; dicerem & de (δδ) Lectisterniis, quæ cum sæpissime in consecratorum nummis deprehendantur, idem forte his datum fuisse innuunt, quod Diis aliis, quibus, ut Jovis iram placarent, lecti in illius templo sternebantur, tanquam epulaturis.

(α) *Nonnus in Golzii Aug. p. 97.* (β) *Id. in Livia p. 98.* (γ) *In Faustinae Occop. 308.* (δ) *Patinus Num. Imp. in Aug. p. 53.* (ε) *Id. Ibid.*

(ζ) *In Regiliano Occo p. 387.* (η) *Patinus L. c.* (θ) *Occo p. 126.*

(ι) *In Augusto Oisclius Num. Sch. p. 507.* (κ) *In T. Quarcino Strada Thes.*

*Tibet. Ant. p. 107. (λ) In Aug. Patinus N. Mauroceni p. 91. (μ) Id. L. c. p. 99. (ν) Id. Num. Imp. p. 53. (ξ) Id. Ibid. (α) Occo p. 77. (π) Num. Ant. p. 242. (ρ) Patinus N. Imp. p. 287. (σ) Ex Lamp-
 pridio Harduinus L. c. p. 223. (τ) Vaillant Num. Imp. ed. nov. P. II. p. 161. (υ) Harduinus l. c. (φ) Jac. de Wilde Num. Sel. p. 117 (χ) Patinus Num. Mauroc p. 99. (ψ) Vicus Im. Aug p. 53. (ω) Lib. LVIII. (αα) Vaillant l. c. p. 105. (ββ) Spanhem les Césars p. 289. 6. FIG. XII. (γγ) Strada L. c. p. 154. (δδ) Vaillant Sel. Num. Max. Mod. p. 38. Conf. FIG. VIII.*

§. 18.

Ne quid vero divini cultus deesset consecratis, publicis etiam ludis fama ipsorum fuit celebrata. Quem honoris gradum etsi non omnes fuerint consecuti, (α) Julius tamen illum primum ab Augusto, sicut Trajanus a successore Adriano ludos natalitios, parentalitios & parthicos & ab eodem (β) Matidia socrus gladiatorios, (γ) Adrianus ab Antonino Pio quinquennales, nec dissimiles ab exteris ludos (δ) Valerianus post mortem aliique acceperunt. Neque enim est dubium, quin hoc idem etiam (ε) Augusto, atque (ζ) Tito, Vespasiani F. datum fuerit post consecrationem, quorum in nummis Circum ipsum, in quo ejusmodi ludi celebrabantur, simulque has voces DIVO AUGUSTO, vel DIVO TITO contemplari licet. Quanquam dissimulandum non sit, frequentiore fuisse morem illum, quo consecratorum imagines eburneæ (η) carpento, vel (θ) thesa ac (ι) ferculo vehebantur in ludis Circensibus. Idem enim ante Julium Cæsarem, non nisi Deorum statuis debebatur, postea vero (κ) huic primum concessum, ac post illum nulli (λ) consecratorum negatum fuit. Atque inde est, quod in ipsorum nummis consecrationis currus saepe occurrat (μ) Imperatorum nempe equis aut elephantis, Augustarum mulis ut plurimum vectus. Quibus equidem cum sint inscriptæ literæ S. P. Q. R. Senatus pariter populi que consensu

id honoris genus delatum fuisse suspicamur. Ad hanc forte consuetudinem respexit is, qui in (v) Faustinae Min. nummo ipsam in curru cum bigis equorum in coelum rapi finxit cum epigrapha: SIDERIBUS RECEPTA. Neque hic omitti debet, cui Faustina mater inhæret, (ξ) equus, quem inter desultores & κελήτας merito ponimus. His enim sine freno & solis quidem, unde & singulares dicti, in pompa Circensi utebantur.

(α) Suetonius in *Jul. Caf.* c. 88. (β) *Bulengerus de Imp. Rom.* p. 222. & in *nummo Onuphrius Panvinus de Ludis Circens.* p. 87. (γ) *Ex Spartiano Vaillant Num. Imp. T. II. Ed. nov.* p. 140. (δ) *Bulengerus L. c.* (ε) *Patinus Num. Imp.* p. 418. (ξ) *Onuphrius testimonio Tranquilli* p. 89. nummo probat p. 114. (η) *Id* p. 114. (θ) *Quod prolixè describit En. Vicus Im. Aug.* p. 48. & FIG. XIII. (ι) *Describit illam Onuphrius* p. 87. & in *M. Aurelio Oisellius depingit* t. 104. *Vid* FIG. XIV. (κ) *Id* p. 88. (λ) *Id. l. c.* (μ) *Quorum catalogum refert Id.* p. 87. (ν) *Vaillant L. c. p. 59 observavit.* (ξ) *Oisellius Sel. Num. pag. 508. & FIG. XV.* (σ) *Jos. Monterchium in Max. Mod. Num. C. Carpegna* p. 5. ff.

§. 19.

Ad cultum consecratorum pertinet etiam nomen, quibus ornabantur, majestas. Quemadmodum enim ipsi (α) Dii cœlestes Augusti cognomine sæpiuscule appellabantur, in adulationem Principum, quos Diis temere æquare studebant; ita illi divinis etiam nominibus ac titulis post consecrationem coronabantur. Est autem frequentissimum in nummis DIVI nomen, pro quo nonnunquam legitur (β) e. g. JULIUS DIVOS, adeo ut id ipsum Græca etiam civitate donatum fuisse ex rarissimo (γ) Antinoi nummo appareat. Sic enim inscriptum est: ANTINOOC ΔΙΒΟΣ. Neque sine ratione sæpe solum illud DIVI vocabulum in nummis apparet. Siquidem excellenter in titulo (δ) DIVI omnes humanos contineri titulos credebant. Sunt alias non inusitata Græcis vocabula (ε) ΘΕΙΟΣ & ΘΕΙΑ, nec non ΗΡΩC & ΗΡΩΙΝΑ, quæ Latini

nis Divum Divamque notant, adeo, ut si quem heroem nuncupent nummi, eundem Divis accenseri reputandum sit; id quod summa industria annotarunt illi antiquitatis studiosissimi Duumviri, (ζ) Spanhemius atque (η) Patinus. DEI etiam nomen consecratis admodum familiare est. Hinc enim illæ in nummis inscriptiones (θ) ΙΟΥΛΙΟΣ ΘΕΟΣ (ι) ΘΕΟΣ ΚΑΙ ΚΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ, in Augusto: (κ) ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΘΕΟΣ ΕΔΕΣΣΑΙΩΝ in Tiberio: (λ) ΚΑΙΣΑΡ ΘΕΟΣ ΘΕΟΤΙΟΣ in Claudio: (μ) ΔΕΟ ΕΤ ΔΟΜΙΝΟ ΝΑΤΟ ΑΥΡΕΛΙΑΝΟ ΑΥΓ. it. (ν) ΘΕΑ ΦΑΤΕΙΝΑ. Cæterum vocabulum CEBACTOC, quod alias Græcis non nisi Augustum denotabat, sæpe etiam in Consecratorum nummis ad cultum religiosæ adorationis significandum adhibetur, quod præ aliis observavit doctissimus Batavus (ξ) Oudaan. Ipsum vero (ο) BEATISSIMI vocabulum ad consecrationem referre caveas. Id enim Diocletiano & Maximiano primum devictis tyrannibus, deinde & Constantino Patri post victorias tribuebatur.

(α) Ita observat Jo. Petr. Bellerius *Sel. Num. Anton. p. ult.* (β) *Vaillant Num. Imp. T. I. Ed. nov. p. 189.* (γ) *Supernus in Num. Sel. Apotheosi Homeri annexis p. 243.* (δ) *In Vespasiano notas Suardius Diss. de Nummis p. 26.* (ε) *Supernus L. c. p. 244.* (ζ) *De Præst. Num. p. 652.* (η) *Num. Mavroceni p. 57.* (θ) *Spanh. les Césars. p. 54.* (ι) *Harduinus Num. Sel. p. 39.* (κ) *Id. L. c. p. 444.* (λ) *Vaillant Num. Imp. P. II. Ed. nov. pag. 69.* (μ) *Harduinus L. c. p. 574.* (ν) *Patinus N. Imp. pag. 232. v. FIG. I.* (ξ) *Roofsche Adogensheydt. 5. p. 44.* (ο) *Vaillant Num. Max. Mod. de Camps. p. 124.*

§. 20.

Cum supra (§. 15.) quo habitu picti fuerint consecrati, satis, ut opinor, perspicue sit expositum, hoc loco superest, ut quædam etiam illorum exempla producam in medium, quibus ipsa Deorum nomina, quantum ex nummis constat, in peculiarem divinitatis notam data sunt. Jovis certe cognomen sæpissime Imperatoribus tribui-

buitur. (α) Diocletianum JOVEM INVICTUM Romani, (β) Adrianum Athenienses alique ΟΛΥΜΠΙΟΝ ΚΩΤΗΡΑ ΤΟΝ ΒΕΡΓΕΤΗΝ nominabant. Unde & (γ) PATRIS nomen, quod Romanis religiosum fuit, (Jovem enim sub isto colebant,) Augustus, Pertinax alique post fata impetrarunt, bene hinc ut intelligatur Poëta canens:

*Hoc tu per terras, quod in æthere Jupiter alto
Nomen habes, hominum tu Pater, ille Divum.*

Ipsum (δ) Commodum Romanum Herculem vocabant veteres, sicut Genii nomine venerabantur (ε) Antoninum Pium, quasi senatus tutelarem Deum. Id enim nomen pro diversis Imperatorum ingeniis diversum erat. Quare (ζ) Domitianus GENIUS POPULI, (η) Trajanus Decius GENIUS EXERCITUS dicitur, forte quod ille magis populo, hic exercitui faveret magis. Eadem est ratio, quod (θ) ΘΕΟΝ ΣΤΗΝΑΙΤΟΝ Augustum, Liviam vero vocarent (ι) ΘΕΑΝ ΡΩΜΗΝ. Exteræ quidem civitates, quem Deum Deamve maxime colerent, ejus nomine (κ) Imperatores Augustasque post consecrationem vocare consueverunt. Ita enim (λ) Faustina Jun. ΚΟΡΗ ΣΩΤΗΡΑ Cyzicenis dicta est, quod illi Proserpinam præcipuam & tutelarem Deam habebant, cujus & nomen (μ) Furia Sabinæ Tranquillinae imposuerunt Sardiniani, ΘΕΑΝ ΚΟΡΗΝ summo cultu venerantes. Maximetamen (ν) Vestæ nomen affectabant Augustæ. Omnes enim unam cupiebant fartam tectamque conservare famam pudicitia, ob quam celebratur alias hæc Dea. Cur præterea Livia (ξ) Juno, Poppæa (ρ) Venus, Sabina (σ) Ceres in nummis audiat, alii dispiciant. Nos interim ne nihil prætermittatur, quod ad consecrationem ali-

aliquo saltem modo pertinere videbatur, operam dedimus.

- (a) *Tristan Comm. Hist. T. III. p. 334.* (b) *Harduinus Num. Sel. pag. 17.* (c) *Spanhem les Césars p. 146.* (d) *Begerus Thes. Palat. P. I. p. 89.* (e) *Patinus Num. Imp. p. 213.* (f) *Tristan L. c. p. 219.* (g) *Patinus L. c. p. 390.* (h) *Id. p. 58.* (i) *Ibid. in eod. nummo.* (k) *Vaillant Sel. Num. Max. Mod. e Mus. Franc. de Camps. p. 36.* (l) *Id. Ibid. (m) Id. p. 93.* (n) *Id. L. c. p. 41.* (o) *Nonnus in Golzii Aug. p. 90.* (p) *Spanh. de Usu Num. p. 617.* (q) *Vaillant L. c. p. 30.*

§. 21.

Habes itaque, Benevole Lector, quantum de Consecratione Augustorum Augustarumque ex scientia Nummaria nobis potuit innotescere. Etsi vero non diffiteamur, nos parum quidem ab hoc ipso studio, cujus tantus est ambitus, esse instructos, nedum a thesauro nummis antiquis oppleto, qualem qui ad illud conferre quicquam student asservare oportet; in digerendis tamen aliorum circa Apotheosin annotatis, quæ paulo confusius sæpe prodierant, operæ pretium nos facturos duximus. Periculum itaque fecimus elegantissimi studii dulcedine invitati, nec tam nostris confisi viribus, quam aliorum auctoritate. Id unum dissertationi nostræ foveamus superest, Lectorem ut habeat æquum atque benignum.

D

Man-

Mantisæ loco.

I.

Canonizatio Pontificia, quæ admodum cum consecratione convenit gentilium, eandem etiam idololatriam arguit.

II.

Imperiû nostri forma est Monarchia limitata.

III.

Merito capitali pœna digni judicantur moneta adulteratores.

IV.

Non sibi contradicunt Aristoteles & Hobbesius, dum ille socialitatem, hic bellum omnium contra omnes, Juris Naturæ dicit principium.

V.

Non necesse est, Principem bonis literis esse eruditum.

VI.

Summum bonum recte Epicurus in voluptate animi consistere ait.

